

JAG – EN AVHOPPARE

CLAES-HÅKAN LINDHOLM

Inom den kommunala skolan var allt serverat. Hela verksamheten i skolan var i detalj reglerad. Varje försök till förändring på det pedagogiska området mottogs av majoriteten av lärarna med mycket stor skepsis. Helst skulle man hålla sig till det gamla och beprövade och inte komma med några nyheter.

Efter en lång – 26 år – och delvis brokig pedagogisk bana inom den kommunala skolans värld har jag ”hoppat av” och startat nytt inom en friskola. Det finns mycket att berätta från tiden som gått.

Folkskollärare – så står det fortfarande i telefonkatalogen. Ett hederligt och rejält yrke som ingen behöver skämmas för. Innan utbildningen påbörjades fick jag genomgå ett intagningsprov. Vi fick hålla ett muntligt anförande, sjunga, spela ett instrument, göra ett prov i engelska och genomgå ett psykologtest. Med tanke på hur varierande kvaliteten på nyutexaminerade lärare i dag är finns det kanske skäl att återinföra denna gallringsmetod.

Som lärarkandidat hade jag rika

CLAES-HÅKAN LINDHOLM är rektor för Montessoriskolan Floda Säteri.

möjligheter till praktik. Hela den tredje terminen på utbildningen tillbringade jag ute i en skolklass vilken jag successivt fick överta ansvaret för. Under de övriga fyra terminerna var jag ute under kortare pass på olika praktikskolor. All denna praktik gjorde att vi som nyutexaminerade efter två och ett halvt år var väl tränade i klassrumssituationen. Ämneskunskaperna var det väl ibland lite si och så med, eftersom det var så mycket vi skulle lära oss.

Tillsynslärare

Min första tjänst fick jag i en helt ny skola i förorten Backa i Göteborg. Eftersom jag vid skolstarten var ensam man i ett kollegium på cirka 15 personer så utsågs jag av rektorn genast till tillsynslärare. Jag utrustades därvid med makt och myndighet att lägga schema, göra inköp samt bilägga de tvister av olika slag som uppkommer på ställen där många människor vistas – uppgifter som jag som ny och oerfaren säkert inte var

mogen för. Som tur var fick jag hjälp av mina mer erfarna kvinnliga kollegor.

När det gällde den nya skolans utrustning behövde vi inte bekymra oss så mycket. Det mesta var centralt beställt enligt SÖs standardutrustningslistor. Allt kom prydligt förpackat i lådor. Det var bara att packa upp. Problemet var bara att en stor del av utrustningen aldrig blev använd, eftersom vi som skulle använda den aldrig hade fått chansen att påverka vad som skulle köpas in.

Allt serverades färdigt. Hela verksamheten i skolan var i detalj reglerad. Minsta fråga kunde besvaras genom att slå upp en paragraf i skollagen, skolförordningen eller någon annan föreskrift. Fristaden var det egna klassrummet. Där var jag kung – ingen ifrågasatte min auktoritet. Det var en lycklig och relativt bekymmerslös tid.

Vid denna tid formligen exploderade den offentliga sektorn samtidigt som det centrala reglerandet

firade triumfer. Tillgången på medel verkade i princip obegränsad. Det viktigaste verkade vara att pengarna tog slut innan den 31 december, så att man tilldelades mer nästa år.

När jag arbetat i två år tog jag ledigt med B-avdrag. Det innebar att jag kunde studera på heltid i ett år med 70 procent av lönen i behåll. Detta ansågs vara en rättighet inom lärarkåren, och den som inte utnyttjade möjligheterna betraktades som mindre vetande. Om utbildningen skulle komma till användning eller inte spelade ingen roll.

Pedagogisk värnplikt

Jag läste på detta år in 40 poäng historia samt 40 poäng samhällskunskap. Blev jag sedan ämneslärare på högstadiet? Svaret är nej. Centrala regler och paragrafer satte effektivt stopp för detta. Istället fick jag en tjänst som speciallärare i förorten Angered. Min uppgift bestod i att vara klasslärare för en hjälpklass i årskurs sex. Det var nog mina bästa år som lärare, en slags "pedagogisk värnplikt".

Efter fyra år som speciallärare tyckte jag att det var dags att utbilda mig till detsamma. Dags igen för nästa år med B-avdrag. Undervisningen präglades av relationer – gruppdynamik, gruppterapi etcetera. Linjen döptes i skämtsamma kretsar till "skiljelinjen" eftersom det uppkom en hel del relationer som inte var utbildarens avsikt.

Som utbildad speciallärare var det inte svårt att få arbete. Jag började på

en högstadieskola i Lerum. På höstterminen samma år blev jag invald i det lokala lärarfackets styrelse. Det stod inte länge på innan jag blev utsedd till FFM – facklig förtroendemän. Detta innebar att jag förde lokalavdelningens talan i alla MBL-frågor gentemot kommunen.

Medbestämmandelagen hade varit i bruk i drygt två år och nu gällde det för facket att minsann visa att vi också skulle vara med och bestämma.

Detta visade sig dock lättare sagt än gjort. På många offentliga arbetsplatser inskränktes medinflytandet snart till att kommunen tutade innan den körde över de anställda.

För paragrafryttare var det ett paradiset. Det var MBL, AML, KHA, LAS, LOA och – den viktigaste av dem alla – Lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen.

Lagarna blev verktyg i kampen mot en motspänstig arbetsgivare. Om kampen var till nytta för medlemmarna frågade vi oss sällan. Höjden av lycka var om man kunde få anledning att påkalla tvisteförhandling och därvid sätta dit kommunen. I en självkritisk backspegel var det nog så att vi utvecklades till en kontrollapparat. I stället för att hjälpa verksamheten framåt så letade vi ständigt efter fel och brister.

De kontakter jag fick via mitt fackliga arbete ledde till att jag erbjöds anställning på kommunens personalkontor. Att arbeta i en offentlig förvaltning innebär att man måste vara utrustad med en stor por-

tion tålamod. Demokrati tar ju sin tid. Dessutom är "kreativitetstrymnet" en aning begränsat.

Efter tre år på personalkontoret ville jag tillbaka till skolan. Jag fick en tjänst som resultatenhetschef samt rektor i Vänersborg. En i raden av omorganisationer hade just genomförts och jag fick ta hand om ett område som bestod av två förskolor, två låg- och mellanstadieskolor samt en stor högstadieskola. På högstadieskolan var jag själv dessutom rektor.

Efter tre månader drogs den biträdande rektorstjänsten på högstadieskolan in och jag blev ensam kvar att sköta hela fögderiet. Slumpen – ingen behovsanalys – gjorde att just min enhet drabbades. Tjänsten upprätthölls nämligen av en vikarie och man hade redan börjat diskutera nästa omorganisation. I avvaktan på denna skulle tjänsten därför inte tillsättas.

Vad har de nu hittat på?

Indragningen gjorde att arbets-situationen blev i det närmaste omöjlig. Högstadieskolan hotades dessutom av nedläggning vilket gjorde att lärarkåren resignerat mottog varje nytt meddelande från kommunledningen med kommentaren: "Vad har de nu hittat på?"

Skolan befolkades av gediget utbildade lärare som hade arbetat där i många år. Varje försök till förändring på det pedagogiska området mottogs av majoriteten med mycket stor skepsis. Helst skulle man hålla sig till det gamla och beprövade och inte

komma med några nyheter. Elever som av olika anledningar inte hängde med i den takt läraren bestämde betraktades av de flesta som störande inslag vilka helst borde förpassas till någon typ av skoldaghem eller "praktisk verksamhet".

Enighet om målen

När jag i våras blev kontaktad av ordföranden i föräldraföreningen Montessoriskolan Floda Säteri och blev erbjuden tjänsten som rektor på skolan var det därför inte svårt att anta erbjudandet. Här finns mycket av det som jag saknat under årens lopp. Enighet om målet med verksamheten, enighet om pedagogiken, föräldraengagemang och en entusiastisk personal. Att vi därtill har en fantastisk miljö gör ju inte saken sämre.

Vi driver skolan till lägre kostnad än den kommunala främst beroende på lägre kringkostnader. Däremot lägger vi mer pengar på lärartimmar.

Under årens lopp har jag samlat en hel del erfarenhet från skolan. Jag tror att skolan misslyckas med att nå fram till många elever. Det är då nästan alltid så att felet söks hos eleven – antingen hos barnet själv eller i hemmiljön.

Det fel vi har begått är att vi har försökt tvinga in alla barn i samma form. Alla barn är inte lika. Det måste vara så att det är skolan som anpassar sig till eleven och inte tvärtom.

Vi måste riva de gamla strukturerna och bygga nya. Skolan måste bli ett ställe dit barnen går för att få hjälp och handledning i sitt lärande, inte ett ställe dit man skickas för att

” När jag i våras blev kontaktad av ordföranden i föräldraföreningen Montessoriskolan Floda Säteri och blev erbjuden tjänsten som rektor på skolan var det därför inte svårt att anta erbjudandet. Här finns mycket av det som jag saknat under årens lopp. ”

bli korvstoppad med kunskaper som andra bestämt att man behöver.

Vi måste ta vara på den lust att lära som finns hos alla, i stället för att ta död på denna lust.